

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor
 Negyedévre... 4 e
 Elyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 e
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 e

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hetű és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszatérésére
 vagy megőrzésére nem vállal köte-

lelősséget és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, szept. 10.

A gönczi válasz.

Egy hónapja immár, hogy az agráriusok érdemes vezérének, Károlyi Sándor grófnak gönczi választóihoz intézett nyílt levele forrongásban tartja a politikai köröket, különösen az egységét feltűző liberális pártot.

A merkantil-irányú sajtó, élén a Pester Lloydal, ritka szenvedélyességgel támadt a magyar gazdák ősz vezérére s az ő nyílt levelében hangoztatott program-pontokra. A türelmellen börczelovagok ki is adták a jelszót, hogy Károlyi Sándor grófot s a gönczi programnak többi követőit nem lehet megtűrni a szabadelvű pártban, — nem lehet megengedni, hogy agrárius jelszavakkal küzdjenek a liberális zászlaja alatt.

Széll miniszterelnök azonban az ő kívánságukra nem akarta kizárni kedvelt párthíveit, kiket oly nehezen s annyi áldozattal tudott maga köré gyűjteni. Neki szögezték tehát az öreg ágyut; hogy Széllt kényszerítsék, Tisza Kálmán Nagyváradon kiátkozta a pártból Károlyi Sándorékat és a gönczi programot.

Még huszonnégy óra sem múlt el a váradai beszámoló után s a néppártnak talentumos vezére, Rakovszky István már is meginterpellálta Széll miniszterelnököt: mit szól Tisza anathémáihoz? Széll elég ügyesen tért ki a határozott felelet elől. A gönczi programot akadémikus jellegűnek deklarálta, kijelentette, hogy egyforma szeretettel öleli szívéhez az agráriusokat és a merkantilistákat s végül újra hangsúlyozta, hogy a szabadelvű-pártban nincs más program, mint az ő programja. A félhivatalos lap, a Magyar Nemzet azonban egy kicsit tovább is ment a miniszterelnök kijelentésénél: Károlyi Sándort figyelmeztette, hogy hitfelekezeti szempontokat ne vegyítsen programjába, a nyílt levél egyes tételeit rektifikálja egy kissé és tegyen különbséget az ő óhaj-tásai és a párt, illetőleg a miniszterelnök programja között.

Ilyen előzmények után méltó kíváncsisággal nézett az ország közvéleménye Károlyi Sándor gróf mai program-beszéde elé.

És a »szürke gróf« meg is felelt e kíváncsiságnak. Mondott olyan program-beszédet, a milyen alig hangzott még el

Magyarországon. Kiegészíti a nyílt levél egyes tételeit nem remélt részletességgel, de nem von vissza egyetlen egy jöttát sem. Kiterjeszkedik mindenre, nem fél tárgyalni semmiféle kényes kérdést sem, bátran kimondja véleményét az uzsorásokról, a beregi ruthén akcióról, a galicziai bevándorlásról, az önálló vámterületéről és a progresszív adóról egyaránt.

Egy gondolkodó, a viszonyokat alaposan ismerő, közgazdasági téren ritka képzettséggel bíró s véleményét bátran kimondó nagy elmének fenomenális megnyilatkozása a gönczi programbeszéd. Méltó, hogy tanulmányozza minden politikus, tanulmányozzák különösen a képviselőjelöltek s merítsenek minél bővebben annak kimeríthetetlenül gazdag tartal-mából!

* * *

Gróf Károlyi Sándor program-beszéde.

Göncz, 1901. szept. 10.

Gróf Károlyi Sándor a gönczi választókerület polgárai előtt ma délelőtti lényegében a következő programbeszédet tartotta:

Midőn nemrégiben megköszönte a neki felajánlott gönczi mandátumot egyúttal nyílt levelében mintegy kivonatát adta elő az ország közgazdasági és társadalompolitikai nézeteinek, melyek eddig irányították. Programbeszédét most sem kíván mondani, e tekintetben a Széll Kálmán politikai programjára utalhat; ezáltal inkább csak nyílt levelében körvonalazott tételeit kívánja tisztázni, mint amelyek egyes körökben vitára adtak alkalmat.

Nézetei heves ellenmondásra s ideges vitaközlésekre ragadták azon körök lapjait, a mely körök ellen a gönczi levélben körvonalazott eszmemenet állítólag irányul. Ez az idegesség, ha még oly szűk körökre szorított is, meglepő, mert indokolatlan. Hiszen ez a levél komoly munkaprogram és nem más, nem hadüzenet, hanem komoly munka program. Körvonalozva vannak abban azok a tételek, amelyek a magyar kisiparos, a kisbirtokos és a földmivelő munkás javának előmozdítására éppen úgy alkalmasak, amint-hogy a kapitalisztikus iránynak is szolgálnak; mert a társadalmi béke javát és az osztály-harcok kizárását célozzák. Kétségtelen, hogy a gönczi levélben felsorolt pontok nem merítik ki a közgazdaságpolitikai programot és nem merítik ki különösen a társadalmi béke, tehát a kisember megélhetése érdekében megoldandó feladatokat. A levélben foglalt pontokat azonban a többiek közül azért emelte ki és azért javasolja, mint olyanokat, melyeket mielőbb és sürgősen meg kell valósítani, mert meg van róla győződve, hogy ezeket a pontokat a magyar közvélemény nagyobb részt már recipiálta, ezeket mind bő-

vebb indokolás nélkül is megértik e hazában mindenütt.

Magától érthető, hogy ezek a pontok együttvéve csakis egy részletét képezik azon közgazdasági akciónak és társadalompolitikai irányításnak, melyre szükség van, hogy előre haladjunk. Fenntartja tehát más alkalomra, hogy mindazon kérdésekkel is foglalkozzék, a melyeket a Magyar Gazdaságvités társadalompolitikai és közgazdasági programja felel.

Mindazt, amit a gönczi levélnek elnevezett nyílt levelemben előadtam — úgy-mond — már évek óta hangoztatom, de különösen a múlt évben Kassán mindazon barátaimmal együtt, akikkel ott a kassai kongresszuson közgazdasági helyzetünk szánalásáról értekezünk, a gönczi levélben felhozottakat részletesen is kifejtettük.

Pontozataimban tehát nincs semmi új és mégis tavaly a fővárosi sajtó és különösen azon bizonyos körök sajtója (egy lapjuk kivételével) helyeselte mindazt, amit az idén a gönczi levél megjelenése után kifogásol.

A logika persze furcsa! Am én nem is keresek benne logikát, mert bizonyára sem önöknek, sem magamnak nem sikerülne azt azon bizonyos sajtókörök magatartásában megtalálni. De keresek és találok e helyett mást. Találok idegességet azon felszólalásokban, a melyek a gönczi levélben kifejtett eszmék ellen elhangzottak.

Mindez idegességnek igaz okát azonban felismerni nem tudom. Mert azonnal mindenki tisztában lehet, hogy mindaz, amit ama levelében mondtam, általában a kisemberek s így közvetve az ország érdekében hoztam fel, de azok a tételek egyúttal közvetve a kapitalizmus érdekeit is szolgálják, érdekét annak a kapitalizmusnak, amelynek lapjai szavaimért megtámadtak s azokban felekezeti izgatást s osztályharcra való felhívást kerestek.

A szabadságról.

Mai előadása azon okok kifejtését célozza, melyek a nyílt levélben előadott pontok elsorolására indították.

Két főok volt erre:

Tételeivel szolgálni kívánja

a) a kisember, tehát egy a földmiveléssel mint kisiparral foglalkozó alsóbb néposztályok megélhetési érdekeit;

b) de ezeket egyúttal a tőke érdekében állóknak is tartja.

Szolgálni kívánja tehát a megélhetést és a társadalmi békét vagyis ezzel a Magyar Nemzet boldogulását.

Midőn nyílt levele az ugynevezett kisemberrel foglalkozott, akkor a kisiparos, a kisbirtokos, a kisvállalkozó és a kiskereskedő mindegyikéhez szólott, nemcsak a földmivelők-höz egyedül.

A legtevesebb felfogás az, hogy mi exkluzíve a földbirtokosok érdekeivel foglalkozunk. Nyílt levelében már kijelentette, hogy feladatunk: egyaránt megvédeni mindazokat, akik gyengék és az erősebb uralma alatt szenvednek.

FÜCHSL TESTVÉREK, bornagykereskedő cég, NAGYVÁRADON.

(Alapított 1850)

Tisztelettel értesíti az érdeklő közönséget, hogy általánosan nyilvánított óhajnak megfelelően, eddig csak hordókban forgalomba hozott borait ezentúl literes palackokban is áruba bocsátja. — Hangsúlyozni óhajtunk, hogy csak azon borok tekinthetők cégünkönk eredőknek s csak oly palackok tartalmáért szavatolunk, melyeknek czimkéje, kupakja és dugója alatti bejegyzett védjegyünket viselik.

Elsőrendű asztali bor literes palackonként 45 kr. (Palackbetét darabonként 5 kr.) Pecsénye-, esemege-gyógyborok megrendelésre lepalackoltatnak. — Rendelvények Kossuth Lajos-utca 15. szám alatti telephelyünkön fogadtatnak. Telefon-szám 106.

Az erősebb, az ügyesebb uralmának korlátnélküliségét kifogásoljuk, mert azt tartjuk, hogy a **szabadság egymagában** odaállítva mint ideál, szertelenségekre ragad és az **ügyesebbnek, az erősebbnek a korlátlan uralmához** vezet akkor, ha nincs egyhite ama másik két faktor által, amely száz és egynehány év előtt Franciaországban hangzott fel először és amelyet azóta a művelt világban mindenütt jelszónak fogadtak s amely a szabadság eszméjét kiegészíti és korlátozza: ez az egyenlőség és testvériség fogalma.

Igenis, csakis ezt a szabadságot ismerem el boldogítótnak és csakis akkor védhető meg az emberi jogok, ha fenntartjuk a régi jelzést a maga egészében. Ragaszkodni kell tehát emez egymást kiegészítő három eszméhez! Akarjuk, hogy legyen továbbra is: szabadság, egyenlőség és testvériség.

A mai korszak megfelelően eme jelszavakról és a gazdasági téren csupán a szabadsággal foglalkozik, így létrejött az **e rösebb uralma a gyenge felett**, anélkül, hogy az erősek uralmának szigorát a testvériség érzelmé szelidítene.

Közgazdasági téren a korlátok nélküli való szabadság a **magyar középosztály pusztulását** hozta magával; ezt követte a **kisipar**. Most következik a **földművelő kisbirtokosok romlása**.

Mindez így történt, mert a korlátnélküli szabadság a manchesteri emberek iskolája az erősebb uralmát helyeselte, védelmet a gyengének nem nyújtott s a legyőzöttel szemben a versenyben a győztest pártolta; míg az elesettekre nézve más vigasz nem maradt vissza, mint »jaj a legyőzötteknek«.

Tisza Kálmán nézeteiről.

Legyen szabad itt rögtön elmondani a véleményemet **Tisza Kálmán nagyváradi beszámolójáról**. O az országgyűlési szabadelvűpártot mindenképp megakarja a régi alakjában tartani. Fájós előtte, hogy **Széll Kálmán** kormányjelölteket nem erőszakol a választókra; és hogy megváltozik majd a **régi szellem**. De mi sem ezt a régi szellemet a liberálizmussal nem tudjuk azonosítani, **sem a gyengébbek lenyűgözését, a ravaszabbak uralmát és a nép kiszípolozását nem ismerjük el liberálizmusnak**.

Midőn mi a társadalmi békét akarjuk, a tisztesség uralmát akarjuk és azt akarjuk, hogy visszatérjünk ahhoz a liberálizmushoz, mely a szabadság, egyenlőség és testvériség eszméin alapszik, akkor a liberálisok mi vagyunk és ha — mint ő mondja — visszafelé akarunk lépni a közgazdasági téren, hát beismerjük és hirdetjük, hogy ebben igaz van, mert csakugyan **visszafelé akarunk nyulni a közgazdaság terén ama tisztesség felé**, melynek megrothtói ellen küzdöttünk és küzdeni fogunk.

Széll Kálmán nyilatkozata.

Részemről **Széll Kálmán** miniszterelnök mellett örömet küzdök, főképp most, midőn talán nehéz idők felé halad az ország. Szivesen vagyok a magam részéről mellette, mert **Széll** volt az, aki egyszer valahára az országnak bizalmat és bátorságot adott, midőn a jog, törvény, igazság eszméjét mutatta fel **Széll**, a pacifikáció művéhez fogott, létrehozta a boldog emlékü és hatalmas jellemű Szilágyi Dezső segítségével az inkompatibilitási törvényt, rámutatva ezzel arra, hogy vissza kell helyezni a tisztességet minden téren. Ezek voltak azon eszmények, melyekért rég küzdök, a melyeket **Széll** kormányra léptével a megvalósulás felé vezérel. Ezért voltam idáig vele. A képviselőház utolsó ülésén mondotta nagyérdemű miniszterelnökünk, hogy az ő pártjában helye van mindenkinek, aki az ő programját vallja. O a közgazdaság terén a földművelés, az ipar s a kereskedelem érdekeit egyaránt védi. O sem nem agrár, sem merkantil, ő mindkettőt védi egyaránt és minden közgazdasági érdekek méltányos kiegyenlítését keresi. Mert az így van, azért vagyok én az ő pártján. Igenis magam is így gondolkodom. **Midőn a földművelés, ipar és kereskedelem egyforma védelmét tartottam szem előtt. Soha**

sem tettem azt a földművelők kizárólagos javára, soha sem csak azért, mert ezen osztályhoz magam is tartozom, de azért, mert ha a földművelés szenved a mi hazánkban, akkor szenved az ipar is és a kereskedelem is, de a mi fő, szenved egész Magyarország, mely földművelő állam. A mienk még ez a föld, mieuk az ország — **mi vagyunk a véderő, mi vagyunk nagyjából a közterhek viselői, mi vagyunk nagyobb részben; mi vagyunk azok, akik döntünk az ország sorsa felett**. Tehát nem tűrhető, hogy össze engedjük roskadni a földművelést. Ez nem egy osztály érdeke, ez Magyarország érdeke. **Nem agrárizmus a neve annak, a mit én védek — ennek a neve Magyarország**.

A nyílt levelemben mondottakat, mint a mentési munka legkézenfekvőbb, már idáig is leginkább megértett tételeinket hozva javaslatba. Szivesen engedek **Széll Kálmán** vezetésének e tekintetben is. Tapintatos és belátó képességével meg fogja ő találni, ha akarja, annak módját és idejét, amit e részben tenni kell. Midőn bizalmamat erre alapítom, óhajtom őszintn, hogy mindig maradjon jogosult emez érzés, mely nem az agrárizmust, mint olyant engedi végcélomnak tekinteni, de mint egyik legfontosabb eszközt azon végcél érdekében, mely Magyarország felvirágzása.

Gazdaságpolitikai alapok.

Az erők tömörülésének korszaka ez a mai korszak. Az ügyesebbek összebeszélnek, társulnak — és a gyengébbek összetartozandóság nélküliségét javukra kibaszálják. Ezek pedig magukra maradnak támasz és oltalom nélkül, melyre a kevésbé ügyesnek, szemben az ügyessel szüksége van.

Ezt a **szükséges oltalmat** a törvényhozás, a közigazgatás, az igazságszolgáltatás, a közgazdaság és a társadalmi tevékenység terén **jobban ki kellett volna szolgáltatni az alsóbb néposztályoknak, mint azt a múltban tettük**.

Jól mondotta tehát a kisbirtokos pusztulásáról beszélve, tisztelt barátom, a szepsi kerület nagyérdemű képviselője multkor elmondott beszámolójában: »hogy a kisbirtokos pusztulását sem a magyarság, sem a népesség, sem a munkáskéz, sem a honvédelem, sem pedig a szocializmus izgatásai tekintetéből összetett kézzel nem nézhetjük...« Örülök, hogy nem az ugynevezett agrárember intett újabbra arra a veszedelemre, amelyet barátaimmal együtt magam is hosszú idő óta mindig fokozódó mérvben látok közeledni.

A földművelőosztályt meg kell menteni! Mert ez a legnagyobb horderejű államalkotó elem, mely nálunk, hol az ipar még kevésbé fejlett, minden építkezésnek alapköve. Mihelyt ez sülyed, összefog roskadni utánna az egész felépítmény: a fejletlen ipar, a kereskedelem, szellemi foglalkozások, az állambiztonság és be fog következni a destrukció beláthatatlan baja.

A nép alsó rétegeit meg kell menteni! De akkor e törekvés ellenében **nem szabad osztályharcok vagy hitfelekezeti villongások vádjával előhozakodni és nem kell jajszókelni**. Sokkal hasznosabb dolog beismerni azt, hogy a vagyonosnak — legyen az bármily hitfelekezeti és származásu, de ha Magyarországon a közgazdasági politikánk nyújtotta hasznokat élvezni akarja, a saját jól felfogott érdekében is meg kell tennie mindazt, amire szükség van, hogy a kisember Magyarországon megéljen.

A magyar állami eszmét fogják megerősíteni, ha megadják mindazt, a mi jog, törvény és igazság szerint az alsó osztályok mentésére való.

Allami konverzió.

A szepsi-i kerület nagyérdemű képviselője — **gyomond gróf Károlyi** — körülbelül az enyéimhez hasonló indokokból indulva ki s főve attól, hogy a magyar kisbirtok tetemes része, ha rajtuk nem segítünk, pusztulni fog, vázlatosan az állam jótállása mellett létrehozandó kölcsöntervet mutat be, mely feltehető, hogy sok száz millióra rúgó összegeket fog igénybe venni s melylyel a kisbirtokosok adósságai az állam által behajtandó 4 százalékos

kamat fejében konvertáltatnának, — míg az állam terhet képezné a 4 százalékos felülmúló több kiadás és a jótállás szemben a pénzadóval.

Az eszme valóban kecsesgató, főképp, ha mindez úgy teljedhetnék, mint azt a beszámoló képviselő barátom eladja.

Bátran biztosíthatjuk arról **Horánszkyt**, hogy ily irányu fáradozásaiban támogatni fogunk nemcsak mi, akik az alsó néprétegek érdekeivel régóta foglalkozunk, hanem bizonyára az egész ország örömmel fogja támogatni, ha a siker reményével fog haladni eszméjének megvalósítása felé. Mégsem hiszem, hogy ezzel eléget tennék mindazoknak a követelményeknek, melyeket a kisbirtokos megmentése érdekében megvalósítani kell.

Tisztelt barátom **Szepsi** már is kijelentette, hogy a konverzió mellett a nép személyes hiteligényei kielégítése végett hitelszövetkezetekre is van szükség. Mindez azonban nem elég, mert 1-szor **sok helyen nincs, aki dímtások ellen védje a népet**. Továbbá 2-szor **mesterséges árcsökkenését** tapasztaljuk, melyeket a gazda elad. 3-szor azok **mesterséges emelkedését**, melyeket **beszerez**. Végül 4-szer az **adó túl nagy és nem igazságos**.

Mindez számbaveendő és gyógyítandó; ezek nélkül elégtelen hatásu fog lenni a **Szepsi** szöbáhozott konverzió és ezt, bár létesülni fogna is, ami, ha **Horánszky** tisztelt barátom hozzá szóba, valószínűvé válik, mégis a gyökeres orvoslást csak úgy tudom elképzelni, ha nyílt levelem nyolcz pontját fentartjuk és létrejöttükön munkálkodni fog az egész ország. Semmi esetre azonban eme nyolcz pont követelésétől nem állhatunk el azért, mert a jelzett konverzió szóba lett hozva.

Attérve már most a szepsi-i beszéd egyéb tételeire, főlemlitem, miképp magától érthető, hogy nem zárkozom el a **hibbizományok** még mindig függő kérdésének rendezésétől, valamint a **községi birtokok felosztásától** sem, ha az ily irányu rendezések az alsóbb néposztályok javára történnek. De mindezen kérdéseket habár éppen oly aktuálisaknak tartom, mint a **birtokminimum** kérdését is, nem kívánom ma tüzetesen tárgyalni, mert mindezen kérdések nem voltak még keilően megvilágítva, amint-hogy nem volt még megvilágítván keilően mindaz, ami örökösödési rendszerünkre vonatkozólag figyelmet követel, vagy ami a telepítésekre vonatkozólag tehető, akár pedig mindaz, ami az ipartörvény módosítására vonatkozik.

Mindezeket nyílt levelemben, éppen mert tanulmány tárgyát képezik még, nem emlitem s midőn kívánám, hogy ezen kérdések fölött a törvényhozás többé napirendre ne térjen óhajtom mégis, hogy előzetesen ezek mindannyian keilően megvilágíttassanak.

A szövetkezetekről.

Ezuttal tehát mindezekről eltekintve s csak a nyílt levelemben felsorolt sürgősebb teendőkhöz nyulva, újra emlitem, hogy az **uzsora**, a visszaélések és hasonló üzelmek ellen a **törvény szigorítását és az uzsora hivataból való üldözését** kívánom, **akármiféle hitfelekezeti vagy foglalkozásu is követte legyen ez el**. Emellett azonban az uzsora ellen oly intézmények létesítésével is keil küzdenünk, melyek a hitel és kereskedelem terén egészséges versenyt szülnék, amit a **szövetkezeti rendszer** révén fogunk elérni.

Minden vonalon szövetkezeti uton keil visszaszorítani a tulkapásokat, akárha földművelők, iparüzők vagy kereskedők kevitik el, mert ezek a korlátnélküli szabadosság szülottei. De figyelembe véve azt, hogy hazánkban különböző népfajok laknak, melyek különböző hitfelekezetekhez tartoznak és különböző műveltségi fokkal bírnak: a versenyre buzdítás és a szövetkezés egymagában nem olyan eszköz, mely minden részében az országnak eléggé hatékony lenne.

A közigazgatás keil, hogy védelmezze a **tisztesség szellemét**, keil, hogy a nép érdekét előmozdítsa és a társadalom művelt része keil, hogy támogassa ezt a feladatot, vezetve és irányítva.

A **középosztálynak** jutott ily vezető szerep osztályrészül és melegen ajánlom neki, hogy

ily irányban cselekedjék. Vezetve a nép alsó rétegeit, fogja ezt segíteni és vele együtt biztosítja a saját befolyását is, mely a plutokratizmus fejlődésével gyengülni fog, ha nem szervezkedik.

De ha a társadalom e részben tétlen marad s a hatóság képtelen, úgy **közgazdasági téren a tisztesség** a nép érdekében szükség esetén államszociálisztikus rendszabályokkal is megóvándó, épp úgy, mint az angol vagy az amerikai legislatio az államszociálistizmushoz is nyult. De azt javaslja a szépsi szónok is, midőn a javaslat konverzióját állami beavatkozással tervezi, vagy a milyen államszociálistikus eljárásokat igen számos esetben találunk hazánkban. Ezen elv alapján kényszerülnek kormányaink a **berégi ruthén** állapotok javítása érdekében eljárni és ép úgy szükséges ily államszociálistikus beavatkozás a **galicziai zsidóbevéándorlás korlátozására is**, amely bevéándorlás kártékony befolyásának főképp észak-magyarországi népünk ellentállani nem tud. S a bevéándorlás korlátozását a magyar zsidóságnak a saját jól felfogott érdekében is akarnia kell, mert ezáltal sok bajtól menekül meg. Épp oly mérvben kell, hogy belássa a magyar kapitalizmus azt, mikép a nép megmentésében ő neki is kell segédkeznie, mert az anyagi élet elviselhetlen bajai s az ethikai érzés sülyedése első sorban a kapitalizmusnak teremtenek ellenségeket.

Ne gáncsolják tehát a szövetkezeti mozgalmat. Soha sem lehet annyi szövetkezetet alkotni, hogy ez a kereskedelem kárára lenne. A fogyasztási és az értékesítési szövetkezeteket szervezni kell fokozott buzgalommal. Meg kell alapítani a **gazdasági záloghitelt** (Warrant agricol), amely szerint a gazda udvaránál maradó áru zálogba legyen adható a hitelezőt biztosító kellő büntetőjogi garanciák mellett olyformán, hogy az ily elzálogosítások nyilvánkönyvileg feljegyzendők.

A **tőzsdei játék, a fedezetlen határidő-üzlet betiltásával korlátozandó**. De emellett a gabonarakta szövetkezeteket kell terjeszteni falvainkban és kereskedelmi központjainkban.

A **bor értékesítésének** ügyét is szövetkezeti uton felkarolnunk kell. Az e téren tapasztalható szomorú állapotokon, főképp a borhamisítás szigorú üldözése által fogunk segíteni.

A **hus értékesítését**, a vaj, baromfi, tojás, tej, gyümölcs eladását szövetkezettel kell szerveznünk, ha a **takarékosság** elvét a gyakorlatba is be akarjuk illeszteni. A kis existenciák jövedelemfokozásának egyik jogos és tisztességes módját a szövetkezeti intézményekben keressük én, amelyeknek ethikai hatása is csak előnyös lehet.

Adópolitika.

De a szervezatlenség okából előállott kedvezőtlen értékesítési viszonyokon kívül, mint a kis ember anyagi romlásának épp oly komoly okát felhozhatom adórendszerünk egynémely tulságát is. Zselénszki Róbert barátom egy kitűnő tanulmányában felütemeti, hogy a budapesti pénzüzerek és honoráciorok adói szemben egy temesmegyei gazda adójával és tényleg jövedelmével mily arányban állanak. E szerint Budapesten az 1899. évi III. oszt. kereseti adó statisztikája szerint 46 **tőzsdelátogató bevallott jövedelme átlag 889 frt. 34 kr.** és az általuk fizetett átlagadó megfelel 141 frtnak. A **fővárosi orvosok 782 frt. bevallott évi átlag jövedelem után 136 frtot**; — az **ügyvédek 799 frt. után 139 frtot**; a vidéki ügyvédek pedig 426 frt. után 97 frtot fizetnek. Ezzel szemben egy temesmegyei községben egy **telkes gazda adója volt 1896-ban átlag 216 frt. 38 kr.**; egy **negyédtelkes gazda pedig, a ki legjobb esetben 200 frt. évi jövedelmet érhet el, közadó czímen 57 frt 70 kr-t fizetett**. Ennyi is elég talán az adórendszerünk hibáiból folyó aránytalanságok illusztrálására.

De ha ez így van, pedig jól tudjuk, hogy így van: követeljük a **harmadik osztályú adó igazságosabb kivételét**. Követeljük a második osztályú kereseti adó törlése mellett a **létmínium adómentesítését**, követeljük, hogy legyen egyenletes megterhelés. Féltünk kell attól, hogy a jövedelmi adó behozatalával a föld, a ház, a gyár stb. jövedelmét biztosan

megfognak mindenkor állapítani, míg az ingó vagyon s a kereset megállapítása gyarló fog lenni. Ez az 6 reája méltányosság szerint kivethető adó alul ki fog bujni, míg az adófizetők előbb említett csoportja soha az adó alól, mely 6 reá esik, kibujni nem fog. Annál méltatlanabb lesz az, ha majd ily igazságtalan adóviselést az adóprogresszióval is fogjuk tétetni.

A **progressziót helyeslem**, de csak akkor, ha az alap, melyen nyugszik méltányos lesz és nem igazságtalan.

Az **italmérés körüli rendelkezések** a legnagyobb **lelkiismeretlenségnek** adnak helyt. Pénzügyi hatóságaink bámulatraméltó közönnyel türik meg az ilyeneket, kormányaink egész sora pedig mitsem tett ezen rendszer ellen, mely a népre deprimálóan hat, mert annak kiszípolozását mozdítja elő.

Vámpolitika.

A **vámrendszerünk rossz**, mert az osztrák ipart védik főképp és bizonyos fokig a miénket is, de földmivelésünket alig védik. Fokozta a helyzet súlyát, hogy ezen vámoikat nagy kárunkra a magyar kormányok maguk a kereskedelem érdekében vasúti tarifákkal és régente az örlési forgalommal is kijátszani engedték!

Szabad legyen azonban itt reámutatnom arra a körülményre, hogy a **német birodalmi vámtarifája** megjelenésével meglehetősen terhes felhők torlódtak össze a láthatáron, melyekkel szemben a nemzeti jólét hajóját helyes irányba terelni nem lesz könnyű feladat.

Kétségtelen, hogy a német vámtarifája a magyar agrár terményekre károsan hat, mert technikai czelokra alkalmas fakivitelünk korlátozva lesz, mert az a pár milliónyi méter-mázsa árpa, amely kiment, ezáltal nem fog többé oly kedvező feltételek mellett kijutni, de a bor, baromfi, vaj és tojás, állati termékek stb. sem lesznek többé oly könnyen oda exportálhatók.

Bizonyos, hogy a felemelt vámok egyrészt mindenestre maga a német fogyasztóközönség fogja megfizetni. Lényeges e mellett az, hogy azon két fő czikk, mely reánk nézve a legfontosabb, nevezetesen a gabonánk és ha úgy akarjuk, az állataink nem szorulnak a német piacra. Gabonánk eddig is csak jelentéktelen mennyiségben jutott oda és állataink közül leginkább a szarvasmarha főképp azért jutott oda, mert szerb állatokat engedünk a monarchiába behajtatni s mert ezeket itt fogyasztották el, annyival több állatot exportáltunk a monarchia más országaiból Németországba. E részben a baj csak az volt, hogy az importált állatok pénz értéke jóval nagyobb volt, mint a behozatal értéke. Ezen helyzetnél fogva oly vámoikat kellend alkalmaznia a monarchiának, melyek segítségével lehetőleg ne álljon elő a német vámok hatása alatt a monarchiában oly állatfelesleg, mely a belföldi forgalomban a várható árcsökkenést még fokozza.

Éppugy a gabonára nézve is szükségünk lesz magasabb vámoakra, melyekkel megvédjük magunkat a külföldi és keleti áru bevéándorlása ellen. Ezt mi épp annyira kívánjuk a gabona- és állatárképzés érdekében, mint az osztrák földmivelő osztályok is.

Ezen kívánság előtt az osztrák-magyar iparnak meg kell hajolnia, mert különben az osztrák-magyar földmivelő a tönk szélére sodortatik és többé nem lesz oly erős vevő, mint idáig volt, ami az iparnak legérzékenyebb vesztesége volna.

Az Osztrák-Magyar monarchia iparsztrájiája egyelőre az eddiginél kedvezőlenebb helyzetbe fog kerülni, mert magas állat- és terményvámoikkal mindenestre meg fogjuk védeni a monarchia határait, hogy gabonákra nézve javítsunk az eddigi rossz helyzeten és hogy az állatimportot Kelet felől, tekintettel a német vámemelés által előidézett helyzetre, csökkentsük.

Végeredményében azonban a nyerstermelés hatályosabb védelme javára fog válni az iparsztráinak is, mert a belfogyasztás emelkedését idézi elő. Ezzel ellentétben sokszorta rosszabbodnék az iparra nézve a helyzet, ha a

monarchia a Balkán és Oroszország elleni teremtény és állatvámok felemelését keresztül nem vinné. Mert ha ezt nem tennők, úgy nagymérvű torlódás fogna nálunk bekövetkezni, ezzel együtt összes földmivelési és ipari értékeink általános csökkenése és leomlanak az ipari fejlődés összes természetes alapjai.

Ez ellen pedig minden áron védekezünk kell s mindent megtenni, hogy ez ne következék be. Es pedig **inkább a külön vámterület eszméjének kell érvényt szerezni, mint egyáltalában az agrár védvámokról lemondani**.

Nem kell azt hinni, hogy a monarchia mindkét államának iparára nézve külön vámterület mellett leendő állásfoglalásunk talán közömbös lenne. Ellenkezőleg. Ausztria jól tudja azt, hogy a hozzánk özönlő sok külföldi gyártmány az esetre az osztrák ipart Magyarországon érdes versenyre kényszerítené, sok esetben pedig versenyképtelenné tenné — bizonyára hajlandó volna a minden más országnál kedvezményezettebb vámtételeket is megadni Magyarországnak földmivelésének, annak viszonzása fejében, hogy Magyarország az osztrák iparsztráinak minden más országnál kedvezményezettebb vámtételeket adja meg.

Ausztria és Magyarország — a külön vámterület esetére — egymással vámháboruba nem fogna ereszkedni, vagy ha ez mégis megtörténék, ez valószínűleg csak rövid ideig tartana, amely alatt az egymásrautaltság már is élénk kifejezésre jutna.

A külön vámterület létesítését abban az esetben is keresztül kell vinnünk, ha arra nézve biztosítékot nem kapunk, hogy megszűnnek azok az erőszakoskodó eljárások, a melyeket az osztrák közigazgatási hatóságok részéről minden nap tapasztalhatunk, amikor osztrák piacokat keresünk fel.

A **külön, vagy közös vámterületből, nézetem szerint, sohasem szabad politikai kérdést csinálni**, mert ez első sorban oekonomikus kérdés s egyedül a haszon és kár kellő mérlegelése az a szempont, a mely e részben kell, hogy irányt adjon s melyhez képest Magyarország akár az egyik, akár a másik irányban kell cselekedni.

Mindazokat, amiket önök előtt akár a külön vámterületre vonatkozólag, akár az adókra nézve, akár pedig a hitel, a kereskedelem, az árképződés kérdéseire vagy a közgazdasági tisztesség kérdéseire vonatkozólag, akár most, akár pedig nyilt levelemben elmondottam — mindannyit, mint elérendő végcélokat, becses pártolásukba ajánlom.

Mégis Széll Kálmán miniszterelnök ur hazafiasságában és politikai tapintatában nem lehetvén okunk kételkedni: a magam részéről kivételesen vetem magamat alá a fent **elősorolt kívánalmaim mikénti és mily sorrendben leendő megvalósítására az ő bölcs vezetésének**.

Az ő politikájának a védelmére és támogatására végett léptem be a **kormánypartba és fogok ebben a párton maradni** a mai nehéz, válságos időkben a kormányelnök politikájának a támogatására mindaddig, amíg reményem lesz, mint ahogy legalább eddig volt, hogy a kis existenciák érdekeit fel fogja karolni, meg erősítésére annak a társadalmi békének, melyre mindenkor, de különösen nagy percekben minden nemzetnek s így nekünk is, akik Magyarország rekonstrukcióján dolgozunk, olyannyira szükségünk van. Es pedig létszükségünk, mert nekünk nem mindegy az, ki fizeti az adót, kié a jövedelem, kié a föld, kié az ország. **Mi Magyarországot a magyaroknak akarjuk meg őrizni és fentartani**.

TAJÉKOZTATO.

- Szeptember 12. Városi közgyűlés.
- Szeptember 15. Első jubileumi körmenet; kezdődik d. e. 8 órakor a székesegyházban.
- Szeptember 18. Megyei gyűlés.
- Szeptember 22. Második jubileumi körmenet; kezdődik d. e. 8 órakor a premonstreiek templomában.
- Szeptember 26. Borsajtó kiállítás Nagyváradon.
- Szeptember 28. 29. Szőlő és borkiállítás Erőműhelyfalván.
- Szeptember 28. 29. Lóverseny Nagyváradon.
- Szeptember 29. Harmadik jubileumi körmenet; kezdődik d. e. 8 órakor a Szt. László templomban.
- Szeptember 29. A négyzet közgyűlése.

Szabadelvű szabadelvű ellen.

A legújabb statisztika szerint *nyolcvan-négy* választókerület van, amelyben szabadelvű párti jelöltek küzdenek egymás ellen, megosztva a kerület szabadelvű pártját — az ellenzéki jelölt javára. Eddig még sohasem volt rá példa, hogy ilyen nagy számmal küzdenek egymás ellen szabadelvű jelöltek, s ez a körülmény aggodalomra is ad okot a szabadelvű pártban. Várják, hogy a szabadelvű párt végrehajtó bizottsága, mely hir szerint e hónap 13-án tartja első ülését, valamelyes határozatot hozzon e káros tünet esetleges következményeinek elhárítására. — Hja! Ez a nagy egység következménye.

Két program.

A vasárnapi lapok közül ketten két programot hoznak: az Alkotmány a néppártét, az Egyetértés a Kossuth-pártét.

Az *Alkotmány* cikke voltaképpen Zichy János gróf vezércikke, a melyben »A harc előtt« címvel visszatérek a néppárt eddigi működésére s kiemeli különösen annak *Bánffy Dezső* báró ellen folytatott küzdelmét. A néppárt programja öt évvel ezelőtt ugyanaz volt, a mi ma: megalkotni a keresztény, erkölcsös, gazdag Magyarországot. Szomorú dolog, hogy ezt *megalkotni* kell most! De nem csekély megnyugvásunkra szolgál, hogy a néppárt e jelszó érdekében eddig megtette kötelességét s ezután is meg fogja tenni.

Az *Egyetértésben* a *Kossuth-párt* hivatalos programja foglaltatik. Érdekes benne, hogy neki a többi párt csak mind »*ugynevezett*«, de az erős kritika mellett elfelejti megkérdezni, hogy hát a *Kossuth Ferenc* pártja vajjon nem csupán olyan »*ugynevezett*« függetlenségi és 48-as? Egyébként jellemző a párt 48-as felfogására, a mit a kormánypárttól és Ugronékról mond. A szabadelvű pártnál azt hibáztatja, hogy a közjogi alapot nem akarja tovább fejleszteni fokozatosan, az Ugron-pártnál pedig az fáj neki, hogy tovább akarja fejleszteni. Ilyen közjogi habarodás mellett nem sok tér jut egyébre, pedig ebben az egyében van okos dolog is. Kívánja az ország teljes függetlenítését Auszriától minden tekintetben, nemzeti bankot, az összes termelési ágak felkarolását, a katonaság megmagyarosítását, az adórendszer egyszerűbb és igazságosabb átalakítását stb. Legérdekesebb, a mit a szavazati jogról ír. Elfogadjuk helyesejűk minden sorát, de nem tudjuk megint összeegyeztetni azzal a program-ponttal, mely még a mostani nemzetiségi politikát is tulszigorúnak tartja. A szavazati jogról következőleg ír a kiáltvány:

Követeljük az általános szavazati jogot, mely egy megállapítandó zárhatáridő lefolyta után, a magyarul írni és olvasni tudáshoz legyen kötve. A legszabadabb államok, mint például az északamerikai Egyesült-Államok, mely köztársaság, vagy Olaszország, mely alkotmányos királyság, megkövetelik a szavazótól azt, hogy az állam nyelvén írni és olvasni tudjon; teljes méltányossággal megkövetelheti tehát ezt Magyarország is.

Azért, hogy ne lehessen többé lélek-vásárlás, követeljük a községenkinti titkos szavazást.

Azért, hogy megszűnjék a most létező és égbekiáltó aránytalanság a választókerületek szavazópolgárainak száma közt, továbbá a szavazati jogot adó cenzusok közt, követeljük a választókerületek új és méltányosabb s a magyar állameszmének jobban megfelelő felosztását s addig is, míg a szavazati jog általánossá nem lesz, a cenzusnak arányosságát.

Ebből kiténik, hogy ezt a kérdést a párt alapos megfontolás tárgyává tette s részletesen kifejti a választók előtt. Mellette érdekes az, a mi eddig benne volt a pártprogramban, most pedig nincs benne: a körömszakadtig ígéreköz radikáliskodás és liberáliskodás. Az igaz, hogy a pártnak leszakadtak a körmei régen, anno *Bánffy-féle* paktálás... Végül pedig a *Kossuth-párt* maga lép az Ugronéknál kárhözottatott fokozatos fejlesztés útjára, mikor a közös vámtérületet egyelőre bizonyos feltételekkel fenntarthatónak véli. Hol vannak hát akkor azok a »*hagyományos* 48-as elvek?»

Városi közügyek.

A közgyűlés tárgysorozata.

Nagyvárad városának, a szálló hírek szerint, igen zajos közgyűlése lesz holnap.

A tárgysorozatba felvett ügyek nem okoznak ugyan nagyobb ribilitót, de általánosan azt beszélik, hogy megered az interpellációk árja. A botrányos vámpanama ügyében interpellálják meg a helyettes polgármestert.

*

A közgyűlés tárgysorozata a következő:

Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának 1901. évi szeptember hó 12-én esetleg következő napjain, mindenkor délután 3 órakor a városház tanácstermében tartandó ülésen a következő ügyek kerülnek tárgyalás alá:

1. Polgármester havi jelentése.
2. A tanács mint állandó választmány jelentése Szilágyi Dezső emlékének megörökítése czéljából tett indítványra.
3. U. a. javaslata a kir. kincstárral az állami borítal-adó és husfogyasztási-adó megváltására kötött szerződés lejártá és új szerződés kötése iránt.
4. U. a. javaslata a községi iskolák részére előző évekre megállapított 14000 korona államszolgálynak 1901/902. évre folyósítása iránt intézendő felirat tárgyában.
5. U. a. javaslata a Szigligeti-színház világitási és fűtési költségeinek leszámolása és szinigazgatónak ez ügyben beadott kérelme tárgyában.
6. U. a. javaslata Pancsova városnak az állami tisztviselők fizetés javítása érdekében kelt köriratára.
7. U. annak javaslata Sopron vármegyének az amerikai kivándorlás megállása tárgyában kelt köriratára.
8. U. annak javaslata Weinberger Jakab köztérvélteli ügyében.
9. U. az Somogyi Károly szinigazgatónak a tanács 6630/1901 szám alatt kelt végzése ellen beadott felebbezését betérjeszti.
10. U. az Somogyi Károly szinigazgatónak a 7390/1901. szám alatti tanácsi végzés ellen beadott felebbezését betérjeszti.
11. U. annak javaslata Némethy Ferencz dr. és Biró János azon kérelme, hogy a »Nagyvárad utmutató« költségeire 300 korona költség adassék.
12. U. a. Kretz János és Bleyer Kálmán földbérlet átruházási ügyében kelt javaslata.
13. U. a. javaslata Incze Lajos és társának széna lerakóhely bérletére vonatkozó kérelmére.
14. U. a. Incze Lajos és társa czéggel;
15. U. a. Gyulai István és nejével;
16. U. a. Csóra Togyer és Deák Pál, nagyvárad lakosokkal;
17. U. a. Molnár János és nejével;
18. U. a. Heller M. és társával megkötött szerződést jóváhagyás végett betérjeszti.
19. U. a. javaslata Dobos Menyhért és Örlei Simon földbérleti ügyében.
20. U. annak javaslata Láng Józsefnek szerződés kiállítás díj fizetése ellen beadott felebbezés tárgyában.
21. A közigazgatási bizottság fegyelmi választmányának határozata Kágyi Lajos fogalmazó fegyelmi ügyében.

22. A közigazgatási bizottság jelentése a közigazgatás állapotáról az 1901 év első felében.

23. Fejérváry Géza báró honvédelmi m. kir. miniszter köszönő levele a törvényhatósági bizottság üdvözléséért.

24. Lakács Sándor m. kir. pénzügyi tanácsos köszönő irata Szilágyi Dezső halála alkalmából a törvényhatósági bizottság részvét nyilatkozatára.

25. Dr. Bulyovszky József polgármester kérelme 3 havi szabadságidő engedélyezése iránt.

26. Altnóder Béla közigazgatási gyakornok kérelme egy évi szabadságidő engedélyezése s két havi fizetés folyósítása iránt.

27. Kágyi Lajos fogalmazó 4 heti,

28. Mertz Antal kórházi biztos 4 heti szabadságidőt kér.

Nagyvárad, 1901. szeptember 10.

Rimler Károly,
helyettes polgármester
főjegyző.

Zászlószentelés és ezüstmise.

Megható kettős ünnepély folyt le vasárnap, Kisasszony-napján a budapesti kath. munkásnők otthonában. Ekkor szentelte fel dr. Kohl Medárd püspök az egyletnek a munkásnők megtakarított filléreiből szerzett diszes zászlóját, s az egylet ez ünnepélyt összekötötte megalapítója és lelkes elnöke, *Bundala Mihály* pápai kamarás, közp. papn. lelkiigazgató 25 éves papi jubileumának megünneplésével.

Már reggel az egyetemi templomban ünnepélyes mise volt, melyen több száz munkásleány járult a szent áldozáshoz.

Fél ótkor ment végbe a zászlószentelés a ferenczvárosi templomban; az ünnepély végén a pontifikáló püspök az egylet tagjainak pápai áldást adott.

A zászlószentelésre következő ünnepélyen az egyletnek sátorra és szinpaddá alakított, virágokkal és zászlókkal diszitett udvarán sok százan vettek részt a társadalom minden rétegéből.

Az ünnepély igazán a munkásnők szeretetének és tiszteletének impozáns megnyilatkozása volt a jubiláns elnök iránt, ki az egyletnek megalakulása óta Mélt. özv. gróf *Pálffy Pálné*val és ennek leányával együtt vezetője, igazi éltető lelke volt.

Valóban, kath. emberbaráti intézményekben oly szegény fővárosunkban ezen egylet nemcsak hogy hézagot pótol, hanem kimondhatatlan erkölcsi és társadalmi fontossággal bír. A szegény munkásnőket, kik máskülönben anyagilag és erkölcsileg elhagyatva oly könnyen esnének áldozatul a nyomornak és hünek, összegyűjti, támogatja, számukra tisztességes és épületes szórakozásról, munkahiány és betegség esetén otthonról gondoskodik, s így egyszerre munkálja testi és lelki javukat.

Szinte kár, hogy az egylet oly zajtalanul működik; mert lehetetlen, hogy ha nagyszerű célját és áldásos működését szélesebb körben ismernék, nagyobb érdeklődésben és hatható-sabb támogatásban is részesülne, melyre ugyancsak rászorul. Csaknem 600 tagja van az egyletnek s vagyona alig valami; jó lelkek áldozatkészsége tartja fenn az egészet. Pedig évenként 10.000 nő megy anyagilag és erkölcsileg tönkre Budapesten. Mily nagyszerű volna, ha ezeknek csak egy részét is meg tudná menteni az áldozatkész keresztény szeretet!

A munkásnők otthona és annak lefolyt

szép ünnepélye **Nagyváradot** különösen érdeklí; mert hiszen a nagyváradai egyházmegye szolgáltatta az egyetkez a mozgó rugót, az elnököt, ki a nagyváradai egyházmegye nagyérdemű papja.

Az bizonyos, hogy a jubilánsnak semmi sem tehetne volna oly széppé ezüstmiséje napját, mint lelki gyermekei hálájának és ragaszkodásának ezen könyekig megható megnyilatkozása.

S midőn magunk részéről is azt mondjuk: ad multos annos, tulajdonképen a szeretet azon nagy művének kívánunk jót, melyet a jubiláns alkotott s melynek bizonyára mindenkor lelkes és áldozatkész támogatója fog maradni. **K. L.**

UJDONSAGOK.

Dr. Barabás Béla jelölése.

— A 48-as párt választmányi gyűlése. —

A nagyváradai függetlenségi és 48-as párt választmánya tegnap este tartotta meg képviselőjelölő gyűlését, a melyen a párt választmánya szép számban volt jelen.

A gyűlésen **Szokolj Tamás** pártelnök elnökölt.

A gyűlés folyamán bejelentette a választmánynak, hogy egy szűkebb értekezlet megbízása folytán fölkerlte dr. **Barabás Béla** aradi ügyvéd, volt gyomai országgyűlési képviselőt, hogy a nagyváradai függetlenségi párt jelölését fogadja el. Barabás Béla dr. a megbízást örömmel fogadta.

Elnöknek ezen bejelentését a választmány lelkes éljennel és lelkesedéssel fogadta s erről a jelöltet sürgöny útján értesíteni határozta. Megbizta továbbá az elnököt, hogy telefonilag értesítse arról is, hogy a párt küldöttségét a jövő hét elején melyik napon fogadhatja. A választmány elutazik a jelölthöz, hogy őt felkérje programbeszéde megtartására, melyen több biharmegyei képviselő is jelen lesz.

A gyűlés határozatából a következő tervet menesztették a párt jelöltjéhez:

Dr. Barabás Béla

ügyvéd urnak

Arad.

A nagyváradai függetlenségi és 48-as párt ma tartott választmányi ülésében örömmel és lelkesedéssel vettük tudomásul annak bejelentését, hogy nagyságod a nagyváradai választó kerületben pártunk jelölését elfogadni méltóztatott.

Egy szívvel egy lélekkel kiáltjuk: Éljen **Barabás Béla** képviselőnk!

Németh Antal,
jegyző.

Szokolj Tamás,
elnök.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8-5 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

* Személyi hír. **Beöthy László** főispán a nyári üdülésből **Elesdről** családjával együtt haza érkezett Nagyváradra.

* Honvédeink sanyaru helyzete. Szomorú dolgokat közölnek velünk a távoli Dunántulról, ahol most a nagyváradai 4-ik honvéd gyalogezred is gyakorlatozik. Szegény honvédeink sokat szenvednek a folytonos esőzés miatt és igen nagy a betegek száma az abnormis időjárás következtében. Tegnapelőtt 16 beteg honvédet szállítottak a mieink közül Nagyváradra, a helyőrségi kórházba.

* **Schlauch** hibornok itthon. Dr. **Schlauch** Lőrincz hibornok-püspök tegnap este a gyorsvonattal Budapestről, hol részt vett az országgyűlés bezárásán, Nagyváradra visszaérkezett.

* A virilisek névjegyzéke közszemlém. Az igazoló választmány a legtöbb egyenes állami adót fizetők névjegyzékét megállapítván, a névjegyzék az 1886. évi XXI. t. cz. 28 §-a értelmében a városház kiadóhivatalában szeptember hó 12-étől szeptember hó 20-áig terjedő 8 napi közszemlére kitétetik. Miről az érdekeltek azzal értesítettek, miszerint a névjegyzék a fennebb jelzett határidő alatt megtekinthetik és netalán felebbezésüket a közszemlére törvényt kitételről számított 15 nap alatt Nagyvárad város állandó bíráló választmányához beadhatják. Nagyvárad, 1901. szeptember hó 9-én. **Rimler** Károly, polgármester-helyettes.

* A polgármester szabadsága. Dr. **Bulyovszky** József polgármester állapotában, mint mély sajnálattal és részvéttel értesülünk, még nem állott be a várt javulás. Mivel a törvényhatóság által engedélyezett szabadságidő nem sokára letelik, újabb 3 havi szabadság időt kért a súlyosan beteg podeszta. A holnapi közgyűlés bizonyára azon őszinte óhajjal adja meg a kért szabadságidőt, hogy még annak letelte előtt teljesen felépülve viszont láthassuk városunkban.

* **Rákóczy** zászlója. A faérsi **Anyos-család** keszthelyi ágának tulajdonában volt egy **Rákóczy-zászló**. Ez a zászló, mely különben kint volt a párisi világkiállítás is, a Balaton-Muzeumba került. A zászló hitelességét oki. at igazolja. II. Rákóczy Ferencnek e zászlója az Anyos-családban fiuról-fiura szállott. A zászló megye-szinű. Egyik felén ágyutorkokban nyugvó gömbölyű pajzsban Magyarorszag címere van, felső részén kétfelől kardot tartó emberi tagok nyulnak ki. Fölötte e szavak vannak: *Deo duce pro Patria et libertate vincere aut mori.* (Isten segedelmével a hazáért és szabadságért győzni, vagy meghalni.) A másik felén **Szűz Mária képe** van behimezve a **kis Jézussal**, e felirással: *Matre Dea monstrante viam.* (Az Isten-Anya mutatja az utat).

* A bor-és húsfogyasztási adó bérlete. Említettük már, hogy a bor- és húsfogyasztási adó beszédési jogát a pénzügyminiszter az 1902. és következő évekre át akarja adni Nagyvárad városának, de oly magas évi összegért, amilyent az eddigi évek eredménye alapján nem vehet be a város. A két fogyasztási adóért évi 250.000 koronát követel a kincstár, a tényleges eredmény pedig csak évi 206.800 korona. Igaz, hogy a kevesebb bevétel összegének megfizetését igéri a kincstár, azonban már szomorú tapasztalatunk van, hogy a különböző kifogások révén nagyon megcsappan a kártérítés. A városi tanács azonban nem hajlandó elfogadni az állam ajánlatát, hanem olyan előterjesztést tesz a törvényhatóságnak, hogy hatalmazza fel **Rimler** Károly helyettes polgármestert a szerződés aláírására, de csak 207.004 korona évi bérösszeg mellett.

* **Szilágyi Dezső** hagyatéka. **Szilágyi** Dezső hagyatékát végre teljesen leltározták s a becsűsök véleménye szerint a hagyaték — az összes ingóság, képek, könyvek stb. — mintegy 100.000 korona értéket képvisel.

* **Javították a színházat.** Mindjobbán közeleg a színi idény kezdete s készülődik a közönség is, a színház is a nagy eseményre: a megnyitásra. A tegnapi nappal megnyitották a színház hátsó kapuját s egész nap munkások jártak ki és be, a kik nagyban szögeltek, kalapáltak. A színpadon eszközöltek némi apróbb javítást, kipótoltak egy és más hiányt, hogy mikor a függöny először felgördül, azontul zartalanul folyhassanak tovább az előadások.

* **A gyászos évforduló.** Kegyeletes módon ülte meg Nagyvárad város azon gyászos nap évfordulóját, melyen felejthetetlen emlékü **Erzsébet** királyné, nemzetünk védangyala egy elvetemült anarkista gyilkos törének áldozata lön. A középületeken gyászlobogó hirdette a szomorú évfordulót és a székesegyházban fényes gyászistentisztelet tartott, melyen **Vinkler** József cz. püspök, nagyprépost czelebrált fényes segédlettel. Jelen voltak: **Szunyogh** Péter alispán több megyei tisztviselővel, dr. **Bozóky** Alajos jogakadémiai igazgató, a tanári karral, **Papp M. p. ü.** igazgató, a város képviselőjében **Rimler** főjegyző, **Komlóssy** tanácsos, **Gerő** főkapitány, **Ragány** János főszámvévő, továbbá a **Biharmegyei Négyelet** báró **Gerliczy** Félixné vezetése alatt, a püspökségi tisztikar **Géczy** Lajos főtitkarral, a főgymnasium ifjusága élén **Kotunovits** S. igazgatóval és a tanári karral, a reáliskola **Krüger** V. igazgatóval, a kereskedelmi iskola, Orsolya-zárda, **Immaculata**-intézet, a városi árvaház és az **Erzsébet** árvaház növendékei. — A többi templomokban is ünnepélyes gyászistentisztelet tartottak; — a szt. László-templomban **Lubinszky** Anna grófnő és **Kugler** Rózsika k. a. gyűjtöttek az Örökimádás templomára, összegyűlt 33 kor. 27 fill. — **Erzsébet** királyné halála évfordulója alkalmával Budapesten a Mátyás-templomban nagy gyászistentisztelet volt, melyen az egész kormány s más notabilitások részt vettek, leróva a kegyelet adóját a királyné emlékének.

* **Nagyvárad** Utmutató címmel dr. **Némethy** Ferencz ügyvédjelölt és **Biró** János hirlapíró könyvet adnak ki, mely írásban és képen mutatja be Nagyváradot. A mű baedecker-szerű összeállításban fogja ősmertetni a város multját, jelenét; nevezetességeit. A város támogatásban részesíti a hézagpótló vállalatot.

* **Diszes temetés.** A hirtelen elhalt **Gass** György posta főtitkár temetése tegnap délután nagy részvét mellett ment végbe. Az előkelő közönség, melynek soraiban az összes posta tisztviselők jelen voltak, megtöltötte a gyásház udvarát. A koporsót elborították a szebbnél-szebb koszorúk. A gyászszertartás után egy darabig a posta főtitkár karjukon vitték elhunyt kartársuk holttesteit. A diszes temetést **Germán** Károly Kegyelet temetkezési intézete végezte.

* **A kivándorlás meggátolása.** Sopronvármegye hazafias hangu, kellően megindokolt felterjesztést intézett az országgyűléshez a tömeges kivándorlás megakadályozása tárgyában. A feliratot pártolás végett az összes törvényhatóságoknak megküldötték. Nagyvárad város tanácsa azt javasolja a közgyűlésnek, hogy egyszerűen vegyék tudomásul Sopron város feliratát, bár a törvényhatóság annak hazafias intencziójával egyetért. A tanács azzal indokolja meg ezen javaslatát, hogy a kivándorlás ügyét a kormány alapos tanulmány tárgyává tette.

* **Abzug Ciardas.** Ilyen ékes címmel hoz a tegnapi Tribuna egy érdekes kis hirt. **Torontálmegye** Vársárhely nevű községében a községnek magyar és szerb fiatalága együtt mulatott valahol s tánczközben sor került a csárdásra is. Néhány bepálinkázott rácz suhanczból kitört a sertéshajcsár-virtus és lármázni kezdett a csárdás ellen. A többi szerb legény kontrázott s a Tribuna naiv kéjjel emlékezik meg erről a ricsajról, hanem azt bölcsen elhallgatja, a miről más lapok útján értesítünk: hogy a magyar legények megharagudtak s az ordító bandát egyszerűen — elverték és kidobták. Ilyen fényes sikerrel szabad másutt is **abzugolni** a ciardas-t.

* **Egy község nemesi jubileuma.** *Nemes-Militics* bács-bodrogyvármegyei községnek nagy ünnepe volt vasárnap: e napon ülték meg százötvenedik évfordulóját, hogy *Mária Terézia* királynő a község lakosait törvényes leszármazóikkal együtt a porosz táborban tett nagy szolgálataikért nemességre emelte. A jubileumi ünnepet hálaadó ünnepi istentisztelettel nyitották meg, a mely *Széchenyi* Jenő nagyvárad kanonok, a község volt plebánosa mutatott be. Az érdemes volt lelképásztor a jubileumot 600 korona alapítvánnyal tette emlékeztetéssé. Mise után banket volt, a melyben a megyéből igen sokan vettek részt. Délután népiünnep volt.

* **Gyujtogatás Peceze-Szöllősen.** Harmadik ízben volt már tűz Peceze Szöllősen és pedig rövid idő alatt, mindannyiszor nagy kárt okozva, a fájó oldalon sebezve meg a kis gazdákat. Széna, szalma, tehát a téli takarmány esett mindig a tűz martalékául és nevezetes a dologban az, hogy nem véletlenség vagy gondatlanság következtében, hanem határozottan rosszakarat, bosszu műve: *gyujtogatás*. Hogy ki követi el, kinek telik kedve s ki leli gyönyörűségét a gyujtogatásban s az égfelé csapó lángokban, a mely más véres verejtékkel szerzett vagyonát teszi semmivé, még nem jöttek nyomára. — Tegnap reggel hajnali 4 órakor *Mihalek* Jánosnak *szénakazla* gyuladt ki s teljesen leégett, az erős szél távolra sodorta el az égő zsaratnokokat, úgy hogy félő volt a lakóházaknak esetleges felgyulása is. — Nagy ügybuzgóság folytán csak a késő esteli órákban sikerült elfojtani a romboló elemet, mely óriási kárt okozott, mivel biztosítva a széna nem volt. — Az aggodalom folytán, mely a község lakosai közt uralkodik, arra a megállapodásra jutott az előjáróság, hogy az éjjeli őrköt megkettőztette s a lakosokat gondos figyelemre s óvatosságra intette, hogy a tűz újabb előfordulásának eleje vételessék.

* **Az állami tisztviselők fizetésemelése.** Az a nagyarányú országos mozgalom, amelyet az állami tisztviselők indítottak fizetésük javítása iránt, foglalkoztatja a törvényhatóságokat is. Pancsova városa ugyanis pártoló feliratot intézett az országgyűléshez, a tisztviselők kivánalmának teljesítése érdekében s a feliratot hasonló szellemű támogatás végett az összes városoknak és megyéknek megküldötte. Nagyvárad város tanácsa azonban más-kép gondolkodik. A tisztviselők kérelmét, illetve a felirat pártolását indokoltan nem látja s azt javasolja a városi közgyűlésnek, hogy térjen napirendre Pancsova város átirata felett. Nagyvárad város tanácsának ezen javaslata nem is meglepő, mert a t. tanács csak nem fujhat más nótát, mint a mit az öreg *Tisza* Kálmán beszámolójában elzengett. Ennek a nótának pedig ez a refrainje: Nesze semmi...

* **Szilágyi Dezső emlékezete.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottságának augusztus havi közgyűlésén kiadták javaslatlattel végett a városi tanácsnak *Mihály* Adolf bizottsági tag azon indítványát, hogy *Szilágyi* Dezső emlékét örökítse meg a város. Es pedig szülőházát emléktáblával lássa el, Apáczka-utcát Szilágyi Dezső-utcának evezze s mozgalmat indítson a kiváló férfi emlékének ércszoborban leendő megörökítése iránt, s e tárgyban 15 tagu bizottságot küldjenek ki. — A városi tanács mint állandó választmány tegnap foglalkozott a kérdéssel s oly irányú javaslatot terjeszt a holnapi közgyűlés elé, hogy az utca elnevezésre vonatkozó részét az ügynek a szépiészeti és közlekedési szakkbizottságnak adják ki. Azonban a közgyűlés már most határozhat érdemlegesen az utca elnevezésére vonatkozólag. — A szoborra vonatkozó részét az indítványnak pedig adja ki a törvényhatóság a Szacs-vay-szobor bizottságnak.

* **Szent László király levele Fraknói** Vilmos vál. püspök, várad kanonok, a kitűnő történetíró és kutató a monte-cassinói benedek-rendű főmonostorban *Szent László* királyunknak egy levelére talált. A pompás ereklyét a püspök lefénnyképezette. Tegnap, hogy *Fehér* Ipoly pannonbalmi főapátnak vendége volt, egy ilyen példányt a magyar benedekeseknek ajándékozott. Fraknói a nagybecsű levelet nemsokára egy külön munkában fogja ismertetni.

* **A beszállásolási szabályrendelet.** A város lakossága sok kellemetlenségnek van kitéve a katonák beszállásolása által. Ennek a nehéz kérdésnek a megoldását czélozza az a szabályrendelet-tervezet, amelyet nagy gondnal és körültekintéssel készített el *Darvassy* Lajos városi katonaiügyi tanácsnok. A minisztertől most jött vissza a tervezet. Apróbb stílusos módosításokon kívül azon szakaszt kifogásolja a miniszter, amelyben a beszállásolandó katonák számát a szobák árányában állapítják meg. A miniszter nem szobák, hanem férő-helyek szerint kívánja a beszállásolást. Annak a kérdésnek eldöntése végett, hogy ki állapítsa meg a beszállásolandó katonák számát, a tanács a szabályrendelet-tervezetet kiadta véleményezés végett a jogügyi szakkbizottságnak.

* **Kártérítés egy elmaradt színelőadásért!** A múlt színelőadás alatt, márczius hó 9-én a Szigligeti-színházban nem tarthatták meg az előadást mert a villamos világítás szerkezete felmondta a szolgálatot. Másnap tünt ki, hogy valaki egy drótot dobott a villamáramot a városba bevezető sodronyra s elfogta az áramot. *Somogyi* Károly színigazgató az elmaradt előadás jövedelmének kárpótlásául 1200 korona kártérítést követel a várostól, mint a világítás szerződéses szolgáltatójától. Mivel a kártérítés iránti kérelmet a városi tanács elutasította, *Somogyi* felebbvezést nyújtott be a város közgyűléséhez, a mely felett holnap dönt a törvényhatóság. A tanács, előbbi határozatához képest, a felebbezés elutasítását javasolja a közgyűlésnek.

* **A város közvilágítása.** A város villamos világítása tárgyában beérkezett ajánlatok jelenleg tanulmányozás alatt állanak s a nagy fontosságú kérdésben a bizottság és a tanács még nem készülhetett el javaslatával. Az ajánlatok azonban csak szeptember 30-ig kötelezik a vállalkozókat. A nehéz kérdésben akként fog intézkedni a tanács, hogy sürgősen felhívja a vállalkozókat, miként ajánlataikra a kötelezettséget november 30-ig hosszabbítsák meg. Ha erre nem lennének hajlandók, még e hónapban rendkívüli közgyűlést hívnak össze. A tanács ezen intézkedését bejelenti a törvényhatóságnak.

* **Ottó főherceg-induló.** Bura testvérek jeles bandája ma, szerdán este a Sas éttermében játszik. A zeneestélyt a Bura József által szerzett *Ottó főherceg-indulóval* nyitják meg.

Igazságszolgáltatás.

A Szelle-Kormos-ügy.

A budapesti kir. törvényszék, mely a *Szelle-Kormos-ügyben* magát mondta ki illetékesnek, most helyben hagyta az aradi vizsgálóbíró vád alá helyezési indítványát és *Szelle* Józsefet és *Kormos* Adolfot vád alá helyezte.

Modern vérbosszu Tegnap ítél a nagyvárad kir. törvényszék büntető tanácsa *Nemes* János, *Szimarák* György és *Togyer* János súlyos testi sértés miatt vád alá helyezett vedres ábrányi lakosok bűnpörében.

Régi familiáris gyűlölködésben élt a Nemes és Togyer család, az apróbb viszálykodás, versengés, a veszekedés napirenden volt a két szomszéd között. Mártyjok stálán azok elődei is folyton verekedtek s a szülőök e gyűlölködést beleoltották gyermekökbe is s bátran elmondhatni, hogy mint egy hagyományképpen szállt ez apáról fiára.

Ezen apróbb csipkedések nem maradhattak ennyiben; egy vasárnapi korezmai összeszólalkozás után Togyer János bosszút esküdött Nemes ellen. — Felbérelte szolgáját *Szimarák* Györgyöt s midőn Nemes János tehensit éjjel kint őrizte a mezőn, megtámadták s a magukkal hozott balta és vasvillával ütlegelni kezdték, sőt bal arcán mély sebet is ejtettek rajta. Nemes erős testalkatánál fogva kiállotta az erős csapást s kicsavarva támadója kezéből a baltát, Togyert üldözőbe vette, de nem érven utól, lábához csapta a baltát, ki szintén súlyos sérülést szenvedett.

E miatt ülték a törvény előtt s a *büntető tanács*, melynek elnöke *Millye* Gyula táblai bírósági volt, *Togyer* Jánost 4 hónapi, *Szimarák* Györgyöt 1 hónapi és *Nemes* Jánost 8 napi fegyházra ítélte.

Az ügyész felebbezett.

ZENE ES MUVESZET.

Pályázat a Haynald-ösztöndijra

A néhai dr. *Haynald* Lajos kalocsai bíboros érsek által Ő császári és apostoli királyi Felségök menegzőjének, valamint az ő belső titkos tanácsosi kinevezetésének 25-ik évfordulója alkalmából az *egyházi zene*, ugy-szintén az *egyházi festészet*, *szobrászat* előmozdítására tett, a vallás- és közoktatásügyi miniszterium kezelésére bízott alapítvány kamataiból egy évi 600 koronás zenészetű és egy 700 koronás festészetű vagy szobrászati ösztöndijra ezennel pályázat hirdettetik. Pályázhatik minden magyarországi illetőségű egyén, ki az egyházi zenében, illetőleg az egyházi festészetben vagy szobrászatban jeles előmenetelt tud kimutatni. Az említett két ösztöndij egyikének vagy másikának elnyerésére irányuló és a kalocsai érsek urhoz intézett folyamodványok bezárólag f. é. decz. 25-ig Kalocsára küldendők.

Folyamodók kérvényeikben okmányokkal bizonyítsák: életkorukat, vagyoni helyzetüket, végzett tanulmányaikat és a zenében, illetve festészetben vagy szobrászatban elért haladottságukat, mely utóbbi körülmény mutatvány-művekkel vagy művek sokszorosított másolataival igazolandó. Jelöljék meg továbbá a pályázók azon utat és módot, melyen a kért ösztöndiját maguk tovább képzésére felhasználni szándékoznak.

A zenészetű ösztöndijra pályázóktól, mint pályamunka kívántatik: Egyházi stílusban alkotandó *Te Deum* 6 szólamra — a capella — énekkara.

A képzőművészeti ösztöndijra pályázók mint pályamunkát mutassanak be egy vagy több bármilyen, tehát szabadon választandó egyházi tárgy dolgozatot.

Az ösztöndij élvezete az 1901. évi január 1-től kezdve három egymásutáni esztendőre terjedhet, sőt kivételes esetekben továbbra is meghosszabbítható. Az ösztöndiját elnyerő továbbbi komoly képzése tanuságául évenként, míg az ösztöndiját élvezzi, egy rövid egyházi ének mezenésítését, s illetve az általa készített egyházi tárgy képek, vagy szobornak egy nyilvános képzőművészeti intézet igazgatósága által hitelesített fényképét a kalocsai érseki hatósághoz beküldeni tartozik.

Az ösztöndij adományozását a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium s a kalocsai érsek úr által kijelölt szakkbizottság meghallgatásával a nevezett érsek ur gyakorolja.

Budapest, 1901. évi augusztus hó 23-án.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől.

TANUGY.

Az újjvárosi iskolák népessége.

Az összes községi iskolákban véget értek a napokban a beiratások; a beírt tanulók száma egyedül az újjvárosi iskolákban érte el a tavalyi évközépi létszámot; a fiúiskolánál beírtak:

I. osztályba:	101	tanulót.
II. >	86 >	
III. >	89 >	
IV. >	72 >	

Osszesen: 348 tanuló.

A leányiskolába beírtak:

I. osztályba:	90	tanulót.
II. >	56 >	
III. >	43 >	
IV. >	53 >	

Osszesen: 242 tanuló.

A fiúiskolának mind a 4 osztálya párhuzamos lesz; még pedig 4 osztály a polgári fiúiskolába megy, a másik 4 osztály a N.-Teleky-utca vonalán lévő *Schovics*-házba.

A leányosztályok közül csak az I. osztály párhuzamos; itt maradnak a régi tanerők a régi épületben s a *Balogh*-házban megnyílik az új párhuzamos leányiskola I. osztálya.

Az összes községi iskolákban van ez időszereint: 13 férfi és 28 nő tanító. Kíváncsiak vagyunk, hova fog vezetni ez a nőemancipáció?

Még van hely. A nagyváradai női kereskedelmi tanfolyamon még néhány hely beöltendő, a beiratást f. hó 15-ig meghosszabbítja az igazgatóság.

REGÉNY-CSARNOK.

A SANDASZEMÜ.

Írta: Lucien Biart.

Francziából: K-6.

66.

— Fel fogják önnek olvasni vallomásait senor s láthatja, hogy semmit sem mondott, a mivel a bizonyítékok valamelyikét megdöntötte, vagy csak megenyhítette volna. Még van ideje helyesbítésre.

— En sohasem hazudom, mondá Miguel emelt hangon; ha ez volna utolsó óráim, akkor is csak azt mondhatnám, hogy ártatlan vagyok.

Az első írnok fölolvasta a kihallgatásról vezetett jegyzőkönyvet, melyet a fiatal ember állva hallgatott végig, azután néhány szót váltott védőjével.

— Ön tehát vétkesnek hisz engem! kiáltott fel egyszerre. A látszat ellenem szól, de a valóság ki fog derülni, de én igazságot követelek. Uram, folytató a bíró felé fordulva, ismétlem önnek, én ártatlan vagyok.

A bíró meghajította magát.

— Van valami kívánsága? kérdé.

— Szabadságomat akarom vissza nyerni, vagy ha fogságom tovább tartana, adjanak tisztességesebb, világosabb szobát s engedjék meg, hogy családom és barátaim meglátogassanak. Az ajtó becsukódott. A kapu előtti téren kíváncsi tömeg verődött össze. Mindenki érdeklődött Miguel iránt.

— Nem tudta magát igazolni, sugta a védő egyik barátja fülébe.

Ez a mondás gyorsan elterjedt, szájról-szájra járt. Az egyes csoportok hallgatagon s meglepetve néztek egymásra s halkán mondogatták:

— El fogják itélni.

Don Estevan figyelemmel kísérte a dolgok menetét s don Juan Fuenléalt már nem vádolta. Másnapra megtudta a kihallgatás eredményét s haragja lassanként csillapodott. Alvarezzel egyetértve, megtiltotta szolgálóinak, hogy Micaelának a per eredményéről beszéljenek. Különben is a fiatal leány naponként csak néhány órára hagyta el a házat, hogy kilovagoljon az erdőbe. Az udvarnagy, ki ismerte ezen sétalovaglások célját, minden eszközzel kíséretett tett, hogy kereszt-

leányának fájdalmát mérsékelje. Elhitette vele, hogy Miguel már szabad, hogy don Estevan megvizsgáltatódott s rózsás képeket festett neki a jövőről.

Hiába való erőlködés. Micaela szemlátomást soványodott lassu láz emésztette s folyton azon tépelődött, miért nem volt mindjárt kezdetben bizalommal atyja iránt, miért nem valiótt be neki mindjárt mindent, mielőtt a dolgok ilyen tragikus fordulatot vettek volna.

Az ültetvényes, kinek babonás gondolatai visszatértek, öregedni kezdett. Unokaöccse halála vizsgálatlanul tette. Alvarez szüntelenül sürgette, hogy menjenek Mexikóba, a nagy város zaja jótékonyan és gyógyítólag fog hatni mind Micaelára, mind don Estevanra. Az ültetvényest végre esikerült is rávennie, de Micaela az első szónál oly erőlyesen visszautasította az utazás eszméjét, hogy meggyőzésére gondolni sem lehetett. (Folyt. köv.)

TAVIRATOR.

A pápa enczyklikája.

Budapest, szept. 10. (Saj. tud. táv.) Mint Rómából jelentik, a pápa Ó szentisége enczyklikát bocsátott ki, melyben felhívja az összes keresztény fejedelmeket, hogy közös akciót folytassanak az anarkizmus ellen.

Egy miniszteri titkár öngyilkossága.

Budapest, szept. 10. (Saját tud. táv.) Ifj. dr. *Kármán* Lajos kereskedelmi miniszteri titkár, tartalékos huszárhadnagy, ma délben újjvilág-utczai garcon lakásán agyonlőtte magát. — Már rég óta készült végrehajtani tettét; atyjának Gyurits István ügyvédnek és Aranka nővéreinek levelet hagyott hátra. *Kármán* nagyon költekezett és édes atyja már több ízben fizette ki váltó adósságait. Jelenben újból eladósodott s valószínűleg ez az oka öngyilkosságának. A megjelent hatósági személyek a hálószobában két égő gyertya között elterülve találták meg véres testét. Bónczoló intézetbe szállították.

A buffalói merénylet.

Budapest, szept. 10. (Saj. tud. táv.) New-Yorkból jelentik, hogy *Mac Kinley* állapota teljesen jobbra fordult, a kezelő orvosok határozottan remélik, hogy a jövő hónapban már annyira jobban lesz, miszerint átveheti az államügyek vezetését.

Búrok harcza.

London, szeptember 10. Winburgból jelentik 8-iki kelettel: Barker és Elliot hadoszlopai a gyarmat egy részének az ellenség-től való megtisztítása után ide tértek vissza. Barker emberei megölték 9, megsebesítettek 7 és elfogtak 7 búr, zsákmányul ejtettek 32 szekeret, 7000 töltényt, 1500 darab marhát, sok gabonát és lisztet és a táborba hoztak 10-nél több menekült. Deczember óta angol csapatok nem voltak ezen a területen. A búrok ráérték földjeiket felszántani. Mindennél zöld buzaföldek voltak láthatók. Elliot elfogta a búrok összes szekereit, a melyek élelmiszereket szállítottak Betlehembe. Emberei megölték 2 és elfogtak 9 búr, zsákmányul ejtettek 300 szekeret, 8000 darab marhát, 1400 lovat és a táborba hoztak 800 menekült, férfiakat, asszonyokat és gyermekeket vegyest.

Rimington zsákmányul ejtette Haasbrock 40 szekérből álló podgyászkiéretét. Dewett-

Steyn, Haasbrock, Proonman és más búr parancsnokok augusztus 18-án Vanderkopban gyűlést tartottak. Az angol hadoszlop köze, ledtère Reitzba menekültek, de Rimington szeptember 5-én onnan is elűzte őket. (M. T. I.)

Kolumbia esőd alatt.

New-York, szept. 10. Egy szeptember 6-iki coloni távirat, a mely a cenzura miatt késett, azt mondja: Kolumbia pénzügyi zavara tetőpontjára ért. Egy pesós papirpénzért 3 centet sem adnak aranyban. A lakosság háromnegyed része örömmel üdvözli a forradalmat, a melyet nagy részben a kormány adópolitikája és a szükséges pénz előteremtésére tett zaklató intézkedések idéztek elő. A kormány a Panama-szorosnál álló 1500 főnyi katonaságnak 55.000 dollárral tartozik aranyban. (M. T. I.)

SZERKESZTOI POSTA.

Budapest. Mándoky Sándor honvéd főreáliskolai egyházi tanár művei szerzőnél kaphatók Sopronban.

KOZGAZDASAG.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1901. szept. hó 3-ik napján tartott vásárban eladott természetmennyek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 11.20—13.60. Kétszeres buza 11.80—11.40. Rozs 12—11.60. Arpa 11.60—11.20. Zab 12.—11.60. Tengeri: 10.20—9.80. Borsó 32.—. Lencse 38.—. Bab 15.—. Köleskása 24.—. Burgonya 4.80. 100 kiló lángliszt 26.50. zsemlyeliszt 26.—. fehérkenyér liszt 25.—, barnakenyér liszt 22.—. széna fuvarral 5.—, szalma 1.— Szalonna 100.—, 6 kiló zsup-szalma —16, 150 dkg alom-szalma —10. 1 köbm. bükkfa 6.40, tölgyfa 6.—, cserfa 6.70, 100 kiló marhahus —.96, öntött gyertya —.84 Lámpaalaj —.80. 1 liter ó-bor 1.—. Uj-bor —.80. Pálinka —.72, Szilva-pálinka 1.80, Szesz 2.—. 1 mm. kőso 21.50, nyers fagyú —.48. olvaszt. fagyú 68.—, szappan 48.—, mosott birka gyapjú —.—, magyar gyapjú —.—, Egy hektoliter óbor 66.—, új bor 52.—, mész 2.30, kemény faszén 3.60, puha faszén 3.20 kendermag 23.—, köles 12.—, repce 28.—, dió 48.—, mogyoró 32.—, aszalt szilva 48.—. Egy kilogramm savanyu káposzta —, szalona 1.28, sertéshus 1.04, juh-hus 68, veres hagyma 12, fog hagyma 36, bors 2.20, paprika 2.40, barnakenyér 20. Egy liter kőolaj 44, mm. bükköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—, 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Marha ártáblázat 1901. szept. hó 3-ról. Egy pár első rendű jármás ökör 650—740, egy pár másodrendű jármás ökör 560—630, egy pár harmadrendű jármás ökör 260—540, 1 drb fejős tehén 120—260, 1 drb vágó ökör 250 kgr. 170—250, 1 drb vágó tehén 150 kgr. 120—180, 2 drb. veres borjú 26—50, 1 drb. fél éves borjú 36—56, 1 drb egy éves borjú 44—82, két éves borjú 70—280, 1 drb hizott sertés 86—150, 3 pár fél éves 30—36, 1 pár egy éves sertés 40—68, 1 pár két éves sertés 70—140, 1 drb igás ló 160—280, 1 pár ökörbőr 40—52, 1 pár tehénbőr 26—36, 1 pár bojubőr 10—22, 1 pár lóbor 10—20.

Forgalmi kimutatás 1901. évi szept. hó 3-ról. Tiszta buza körülbelül 4300 hltr, kétszeres buza 380 hltr, rozs 2000 hltr, árpa 300 hkl, zab 550 hltr, tengeri 180 hltr, burgonya 450 hltr. Lásas jószágok: Hizott sertés mintegy 130 drb, félhizott 360, sovány 290, süldő 780, malac: 660, hizott marha 25, jármás ökör 2700, fejős tehén 1100, borjú 1300, bivaly 35, juh és kecske 350, ló 1789.

Kelen Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántúli eredeti távirata. —

Határidők.

	Budapest, szept. 10.
Buza októberre	0.
Buza áprilisra	0.
Tengeri	0.
Rozs okt.	0.
Zab ápr.	0.
Káposzta, repteze, aug.	0.

Értéktőzsde.

	Budapest, szept. 10.
Osztrák hitel	—
Magyar hitel	—
Allamvasút	—
Rimamurányi	—
Magyar jelzálog	—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. szept. 10-én.

Magyar aranyjárdék 4%	118 60
Magyar koronajárdék	92 70
Magyar vasúti kölcsön aranyban 4,1%	121 75
Magyar vasúti kölcsön ezüstben 2,1%	100 40
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	118 50
Magyar földterhermentési kötvény 4%	92 25
Italmérségi jog megváltási kötvény	99 75
Horvát-szlávönföldterhermentési kötvény	98 50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	176 —
Tiszszabályozás szept. sorsjegyek kölcsön	145 50
Osztrák járadék papírban	98 30
Osztrák járadék ezüstben	98 25
Osztrák járadék aranyban	118 90
Osztrák korona-járuléka	95 30
Osztrák államsorsjegyek	140 —
Osztrák magyar bank részvény	16 50
Magyar hitelbank részvény	634 —
Osztrák hitelintézet részvény	624 50
Párisi vista	94 85
20 frankos arany (Napoleon'sor)	19 —
Németbirodalmi márká	117 10
Londoni vista	239 40
20 márkás arany	23 42

A szerkesztésért felelős:

VUCSKICS GYULA.

Zongoristát
tánczoktatáshoz

(heti 6 óra)

elfogad
a hadapród iskola.

189-1-1.

Rendkívül olcsó faeladás.

A helybeli törvényszéki épületnél folyamatban levő menyezet kiváltások alkalmából mintegy 3000 négyzetméter csaposgerenda kerül eladás alá. Venni csak nagyobb mennyiségben lehet még folyó hó 15-éig.

Bővebb felvilágosítást az építésvezetőség ad.

188.-2-2.

Van szerencsénk a n. érdemű közönség szives tudomására adni, hogy az alant jegyzett cikkek árait mélyen leszállítottuk és

teljesen kiárusítjuk

u. m. Színes selyem kelmék, nyári női ruha szövetek, mosó zefir, batiszt, angol vászon és fehér batisztok.

Szövött áru kesztyűk, gyermek- és fiu tricó ing, nadrág, netz ingek.

Tenis flanell és satin ingek, övek, sapkák és egyéb idény cikkeket.

Az összes raktáron levő napernyőket, blousokat és női fűzőket

minden elfogadható árban eladjuk.

Tisztelettel

Kunz József és társa cég,

146-57-0

Nagyvárad, Szt. László-tér.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA R. T.

Nagyvárad, Apáczai-utca 3. szám.

Művek,

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
és egyéb
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek,

számlák, falragaszok,
báti meghívók,
tánczrendek, étlapok,
naptárak,
palaczkfeliratok,
névjegyek,
gyászlapok
stb. a nyomdai szakba
vágó nyomtatványok
készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.